

Branimir Banović

*Centar za istraživanje migracija
i narodnosti, Zagreb*

Primljeno 15. 12. 1984.

**STRUKTURA UPOSLENIH JUGOSLAVENA PREMA SEKTORIMA
DJELATNOSTI U SVJETLU POSLIJERATNE IMIGRACIJSKE
STATISTIKE NOVOG ZELANDA****SAŽETAK**

Socioekonomska struktura doseljenih pripadnika pojedinih etničkih skupina (zajednica) u svim zemljama imigracije ne samo da je bitan sastavni dio njihove ukupne demografske strukture nego je i relevantan pokazatelj njihova ekonomskog položaja te dostignutog stupnja integracije u društvene tokove autohtonih sredina.

Suvremenu socioekonomsku strukturu Jugoslavena na Novom Zelandu, na žalost, nije moguće preciznije odrediti mahom zbog malobrojnosti i karaktera novozelandske imigracijske statistike. Kako dakle, zbog spomenutih razloga, nije moguće cjelovitije prikazati socioekonomsku strukturu jugoslavenske imigracije u toj zemlji pribjegli smo, u danim okolnostima, jedinog mogućnosti — fragmentarnoj obradi te problematike. U tom kontekstu odlučili smo se za ponešto proširen prikaz strukture uposlenih Jugoslavena prema sektorima djelatnosti (kretanje broja aktivne i uzdržavane doseljeničke populacije, odnos zaposlenog muškog prema ženskom dijelu imigracije i dr.), kao jednom od temeljnih segmenata ukupne socioekonomske strukture. Kako bi spomenuti, višestruko značajan, strukturni segment što bolje objasnili i locirali u autohtonu društvenu sredinu, izveli smo međusobnu usporedbu i vrednovanje novozelandske (uzor!), nizozemske (danas je po veličini prva evropska etnička zajednica na Novom Zelandu) i jugoslavenske (druga evropska etnička zajednica) sektorske strukture. Zbog istih razloga pokušali smo na kraju rada predočiti tzv. »stupanj socijalne distancije« autohtone sredine (Novozelanzana) u odnosu na doseljene Jugoslavena.

Složena problematika jugoslavenske imigracije na Novom Zelandu još je uvijek u nas nedovoljno proučena i razjašnjena. Uzroci takva stanja, uz veliku geografsku udaljenost i mnoga druga otvorena pitanja, mahom leže u osjetnom nedostatku izvora i njihovom karakteru. Spomenuti problem posebno se odnosi na statističke izvore. Poslijeratna jugoslavenska statistika u dijelu koji se odnosi na transkontinentalne migracije toliko je općenita, nepotpuna i nedorečena da je, primjerice, iseljavanje na Novi Zeland »utopila« u skupni naziv »ostale prekomorske zemlje«. Srećom, imigracijska statistika Novog Zelanda, premda prilično opterećena kolonijalnim predrasudama i mnogim drugim nedostacima, ipak pruža parcijalni uvid u kvantitativnu (osjetno manje kvalitativnu!) problematiku našeg doseljeništa. Kako dakle zbog pomanjkanja statističkih pokazatelja nismo kadri cjelovitije odrediti socioekonomsku strukturu jugoslavenske imigracije na Novom Zelandu, pribjegli smo fragmentarnoj obradi te problematike. U tom kontekstu odlučili smo se za ponešto proširen prikaz strukture uposlenih Jugoslavena prema sektorima djelatnosti, kao jednom od temeljnih segmenata ukupne socioekonomske strukture.

Na Novom Zelandu, mahom kao kumulativni odraz minulih razdoblja, godine 1945. nalazilo se 3.090 (2.352 muškarca i 738 žena) Jugoslavena.¹ Od toga broja na uposlenu doseljeničku populaciju otpadalo je 2.136 osoba (2.055 ili 96,4% muškaraca i 81 ili 3,6% žena) ili blizu 70% od ukupnog broja popisom utvrđenih novozelandskih Jugoslavena.² Drugim riječima, omjer zaposlenoga prema uzdržavanom dijelu jugoslavenske imigracije, početkom poslijeratnog razdoblja, iznosio je 70% : 30%. Napominjemo da u to vrijeme isti omjer nalazimo i među jugoslavenskim doseljenicima u Australiji, što upućuje na sličnost određenih segmenata poslijeratne strukture naše imigracije u obje zemlje. S druge strane, spomenuti omjeri odraz su i naslijeđene nerazvijene i primitivne ekonomske, odnosno socioekonomske strukture rane doseljeničke populacije, mahom nastale kao posljedica lančane migracije, tj. dolaska velikog broja mladih i neoženjenih migranata, seljaka iz ruralnih područja dalmatinske obale i otoka, koji su svojevrremeno došli ne kaneći se u tim zemljama trajno naseliti. Međutim, sredinom šezdesetih godina na Novi Zeland (osjetno više u Australiju!) u sve većem broju pristižu imigranti porijeklom iz raznih krajeva Jugoslavije, različitih zanimanja i stupnja obrazovanja, i to je, zajedno s postupnim prerastanjem većine jugoslavenskih iseljenika u kategoriju trajnog iseljeničtva, znatno izmijenilo omjer između radno aktivnog i uzdržavanog dijela jugoslavenske doseljeničke populacije, djelujući time i na njihovu demografsku, odnosno socioekonomsku strukturu.

Godine 1961. na Novom Zelandu nalazilo se 3.534 (2.309 muškaraca i 1.225 žena) Jugoslavena. Od toga broja uposlenih je bilo (1.574 ili 83,3% muškaraca i 318 ili 16,7% žena; ukupno 1.892 osobe) što je tek oko 54% od ukupnog broja doseljeničke populacije.³ Dakle, omjer aktivnog prema uzdržavanom dijelu Jugoslavena, šezdesetih je godina iznosio 54% : 46%.

Prema popisu stanovništva u toj se zemlji godine 1971. nalazilo 3.779 Jugoslavena (2.359 muškaraca i 1.420 žena). Od toga broja na uposlene je otpadalo 2.026 doseljenika (1.660 ili 81,9% muškaraca i 336 ili 18,1% žena), odnosno približno 53% od ukupnog broja naših imigranata.⁴ Omjer zaposlenog prema uzdržavanom dijelu doseljeničke populacije iznosio je dakle 53% prema 47%.

Navedeni poslijeratni omjeri između aktivnog i uzdržavanog dijela jugoslavenske populacije ukazuju na osjetno i neprestano opadanje broja uposlenih. Taj je trend još očitiji ako s poslijeratnim usporedimo prijašnja razdoblja, primjerice godinu 1917. kada je omjer između uposlene i uzdržavane jugoslavenske populacije iznosio 87% : 13%, i 1936. kada je bio 84% : 16%. Uspoređujući krajnje godine, tj. 1917. sa 1971. kontingent aktivne, odnosno zaposlene doseljeničke populacije, smanjio se, u rasponu od gotovo pola stoljeća, za oko 50%. Međutim, dok je tempo tog procesa u prijašnjim razdobljima (posebno do međuratnog perioda) bio vrlo spor, od godine 1945. on je naglo ojačao. Razloge koji su uvjetovali taj proces i koji su poslije drugoga svjetskog rata dobrano izmijenili kvantitativne (pa stoga dijelom i kvalitativne) odnose na relaciji aktivno — uzdržavano doseljeničtvo, ponajmanje možemo vezati uz neke negativne trendove razvitka ili poremećaje u društveno-ekonomskom toku Novog Zelanda. Naprotiv, ta je zemlja, baš kao i susjedna Australija, zahvaljujući, uz ostalo, strateškom položaju za vrijeme rata (operacije protiv Japana u tom dijelu Pacifika) i s tim u vezi obilatoj pomoći i ulaganjima saveznika (SAD, Vel. Britanija), upravo u prvim poslijeratnim desetljećima, doživjela nevideni privredni procvat. Isključimo li dakle svaku mogućnost poremećaja na tržištu rada, odnosno nezaposlenost koja bi iz toga proizlazila, ostaje nam da glavne razloge pada broja

¹ New Zealand Population Census 1945, Wellington, 1950.

² Ibidem.

³ New Zealand Population Census 1961, Wellington, 1965.

⁴ New Zealand Population Census 1971, Wellington, 1975.

uposlenih Jugoslavena poslije 1945. potražimo u kontradiktornim činjenicama subjektivne slabosti njezine vlastite demografske i socioekonomske strukture te relativno primjetnom porastu njihova životnog standarda.

Jedan od neposrednih i osnovnih razloga strukturalne prirode jest, izvan svake sumnje, veličinom i dinamikom izuzetno prisutan proces starenja naše populacije, jer u poslijeratnoj dobnoj strukturi doseljenika dominiraju dobne skupine iznad 55 godina, i na njih otpada u prosjeku oko 50% ukupnog broja novozelandskih Jugoslavena. Uzevši u obzir tu činjenicu, uz napomenu da je jugoslavenska etnička zajednica u pogledu starosti populacije vodeća na Novom Zelandu, osjetni pad radno aktivnog kontingenta nimalo ne začuđuje.

S druge strane, taj relativno velik broj »staraca«, svrstan u kategoriju »nezaposlenih«, najčešće nije izdržavan od aktivnog dijela naše tamošnje populacije. Naime, dobar dio pripadnika te kategorije uzdržava se mirovinama ostvarenima vlastitim radom, ili zahvaljujući visokom društvenom standardu zemlje, mirovinama dobivenim od države a *conto* godina starosti. Zbog tih razloga poslijeratni proces opadanja aktivnog dijela našeg doseljeničtva, u postojećim okolnostima zemlje imigracije (visoki standard i sl.) i uz uvjet da takav trend ne prijeđe određenu granicu, bar zasad ne možemo smatrati opasnim po društveni i ekonomski prosperitet jugoslavenske etničke zajednice u toj zemlji.

Uz navedeni, zacijelo osnovni razlog, uzroke disproporcije između zaposlenog i uzdržavanog doseljeničtva valja potražiti i u općenito znatno smanjenom poslijeratnom priljevu novih, posebno mladih imigranata, kao i u tradicionalno niskom postotku uposlenih žena. Međutim, bez obzira na tradicionalno nizak postotak žena (uzrokovan mahom patrijarhalnom profilacijom dalmatinskih doseljenika, koji i danas čine najbrojniji dio jugoslavenske imigracije) u radno aktivnom dijelu naše populacije, kojeg smo označili jednim od uzroka procesa opadanja broja uposlenih Jugoslavena, činjenica je da se upravo od prvih poslijeratnih godina situacija na tom planu počela postupno ali sigurno kretati nabolje.

Prema statističkim pokazateljima, udio ženske doseljeničke populacije unutar radno aktivnog dijela jugoslavenske imigracije, u razdoblju do završetka prvog svjetskog rata, ravan je nuli. Drugim riječima, gotovo se sve žene nalaze u kategoriji uzdržavanih osoba. Između dva svjetska rata broj uposlenih žena iznosio je jedva nekoliko postotaka.

Popisom stanovništva iz 1945. prvi se put očituje zapaženija prisutnost žena u strukturi uposlenih Jugoslavena. Veličina njihova udjela u masi zaposlenih iznosila je te godine 3,6% od ukupno uposlenih.⁵

Godine 1961. broj se žena u kontingentu uposlenih Jugoslavena popeo već na 16,7%, što znači da se u rasponu od svega 15 godina broj radno aktivnih žena upeterostručio.⁶

Taj se povoljan trend i nastavio, pa je, prema popisu stanovništva 1971, broj uposlenih žena u radno aktivnom dijelu naše populacije iznosio 18,1%.⁷

Spomenuti pozitivni proces nije imao samo strukturalni značaj nego je svojim posljedicama znatno utjecao i na cjelokupni razvitak naše etničke zajednice.

Tijekom poslijeratnog razdoblja nastavio se proces opadanja broja uposlenih u sektoru primarnih djelatnosti. To se počelo događati prvenstveno zahvaljujući smanjenoj aktivnosti naših doseljenika u oblasti poljoprivrede (vidi tablicu 1).

⁵ Usporedi tabelarni prikaz strukture uposlenih Jugoslavena 1945—1971.

⁶ Usporedi tabelarni prikaz strukture uposlenih Jugoslavena 1961. (tablica 1).

⁷ Vidi tabelarni prikaz strukture uposlenih Jugoslavena 1971.

Tablica 1.
Usporedni tabelarni prikaz strukture zaposlenih Jugoslavena na Novom Zelandu, prema sektorima djelatnosti, 1954, 1961. i 1971.

Djelatnost	1945.			1961.			1971.											
	m.	%	ž. %	m.	%	ž. %	m.	%	ž. %									
Primarna:																		
Poljoprivreda (ratar. i stoč.)	614	28,7	15	0,7	629	29,4	287	15,2	26	1,4	313	16,6	139	6,5	11	0,5	150	7,0
Šumarstvo	92	4,3	—	—	92	4,3	4	0,2	—	—	4	0,2	10	0,5	—	—	10	0,5
Ribarstvo	83	3,8	—	—	83	3,8	30	1,6	—	—	30	1,6	42	2,0	—	—	42	2,0
Rudarstvo	84	3,9	—	—	84	3,9	20	1,1	—	—	20	1,1	13	0,6	—	—	13	0,6
Ukupno	873	40,7	15	0,7	888	41,4	341	18,1	26	1,4	367	19,5	204	9,6	11	0,5	215	10,1
Sekundarna:																		
Industrija	274	12,9	16	0,7	290	13,6	458	24,3	170	9,0	628	33,3	409	23,2	200	9,9	669	33,1
Gradvinarstvo	242	11,4	1	0,0	243	11,4	227	12,0	—	—	227	12,0	229	11,3	—	—	229	11,3
Ukupno	516	24,3	17	0,7	533	25,0	685	36,3	170	9,0	855	45,3	698	34,5	200	9,9	898	44,4
Tercijarna:																		
Transport i komunikacije	125	5,8	5	0,2	130	6,0	47	2,5	2	0,1	112	5,9	145	7,1	27	1,4	172	8,5
Trgovina i financije	197	9,2	16	0,7	213	9,9	548	28,9	44	2,2	285	14,9	280	13,8	60	3,0	340	16,8
Ugostiteljstvo i turizam	282	12,2	25	1,2	267	13,4	110	5,8	50	2,6	200	10,5	300	14,8	59	2,9	359	17,7
Društvene djelatnosti i ostalo	42	2,0	3	0,1	45	2,1	241	12,7	26	1,3	73	3,8	33	1,6	9	0,4	42	2,0
Ukupno	526	29,2	49	2,2	775	31,4			122	6,2	670	35,1	758	37,3	155	7,7	913	45,0
Neadekvatan opis djelatnosti	40	1,9	—	—	40	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sveukupno uposlenih	2.055	96,4	81	3,6	2.136	100,0	1.574	83,3	318	16,7	1.892	100,0	1.660	81,9	366	18,1	2.026	100,0

Nomenklatura izvornal
Izvor: New Zealand Population Census, 1945, 1961, 1971.

Razloge toj značajnoj izmjeni u sferi tradicionalnog interesa imigranata, uz ostalo, valja potražiti i u potpunom napuštanju smolarenja (zamiranje konjunktura smole kauri drveta), relativno visokim ulaganjima koja suvremena poljoprivredna proizvodnja zahtijeva, niskoj akumulativnosti u odnosu na neke druge privredne grane, ovisnosti o klimatskim i vremenskim uvjetima, padu cijena poljoprivrednih proizvoda, ali i u sve većoj primjeni mehanizacije i agrotehničkih mjera koje općenito utječu na redukciju radne snage u toj oblasti. Zbog tih kao i nekih drugih razloga, poslijeratna dinamika broja uposlenih pripadnika jugoslavenske etničke zajednice u primarnom sektoru (pogotovu u usporedbi s prethodnim razdobljima) nalik je na pravi bijeg iz pojedinih zanimanja tih djelatnosti u lakše i unosnije poslove sekundarnog (industriju) i tercijarnog (npr. ugostiteljstvo) sektora.

Proces opadanja broja uposlenih Jugoslavena u primarnoj djelatnosti, i njihov istovremeni porast u ostalim sektorima, posebno je uočljiv na tabelarnom prikazu strukture uposlenih prema sektorima djelatnosti.

Prema tom prikazu, sastavljenom na temelju podataka novozelandskih popisa stanovništva, broj uposlenih u primarnom sektoru iznosio je 41,4% godine 1945, 19,5% godine 1961, a samo 10,1% godine 1971. od ukupnog broja radno aktivne jugoslavenske populacije. Dakle, broj uposlenih u tom sektoru godine 1961. u odnosu na 1945. smanjio se za polovinu, a 1971. u odnosu na 1945. čak za 3/4, i to ponajviše zahvaljujući opadanju broja uposlenih u poljoprivredi. Naime, u poljoprivredi je godine 1945. radilo 29,4%, godine 1961. 16,6% a 1971. tek 7% od ukupnog broja zaposlenih Jugoslavena.

Nasuprot spomenutom naglom opadanju broja uposlenih u primarnom sektoru (posebno poljoprivredi) istovremeno stoji izrazito snažan i bitno pozitivan proces jačanja sekundarne i tercijarne djelatnosti. U sekundarnim djelatnostima radila je godine 1945. 1/4 svih uposlenih Jugoslavena, 1961. gotovo polovina a 1971. približno isto toliko.⁸ Da bismo uvidjeli o kakvu je porastu riječ i kako je kroz taj porast pozitivno evoluirala poslijeratna struktura uposlenih doseljenika, podsjećamo da broj uposlenih u tom sektoru prije prvoga svjetskog rata nije prelazio 2,5% od ukupnog broja tadašnje aktivne jugoslavenske populacije. Prema tome, u rasponu od približno dvadesetak godina, broj uposlenih u zanimanjima sekundarnog sektora uvećao se 10 puta, pri čemu je glavninu tog uvećanja apsorbirala industrija. Usporedbe radi navodimo da je industrija godine 1945. zapošljavala 13,6% a godine 1961. već 33,3% od ukupnog broja radno aktivnih Jugoslavena.⁹ Tom visokom postotku radne snage uposlene u industriji pridonijelo je, uz navedeno, i relativno veliko sudjelovanje žena uposlenih u toj grani privrede. Primjerice navodimo da je od ukupnog broja uposlenih Jugoslavenki, godine 1971. oko 50% radilo u tekstilnoj industriji.¹⁰ Kolika je stvarna veličina tog udjela vidi se ponajbolje iz slijedećeg primjera. Godine 1971. u industriji je radilo 33% od ukupnog broja uposlenih, pri čemu je na žensku radnu snagu otpadala 1/3 tog postotka.

Sličan je, iako ne tako spektakularan kao u sekundarnom sektoru (industriji), razvojni pravac (trend) poslije rata zabilježila i tercijarna djelatnost, posebno u svojim segmentima »ugostiteljstvo i turizam« te »trgovina i financije«.¹¹

U tim je djelatnostima već godine 1917, zahvaljujući baš ugostiteljskim i trgovačkim uslugama naših ljudi namijenjenih gotovo isključivo sunarodnjacima na poljima smole kauri drveta, bilo uposleno gotovo 13% od ukupnog

⁸ Usporedi tabelarni prikaz poslijeratne strukture uposlenih Jugoslavena.

⁹ Ibidem.

¹⁰ New Zealand Population Census 1971.

¹¹ Usporedi tabelarni prikaz poslijeratne strukture uposlenih Jugoslavena, posebno rast sekundarnog i tercijarnog sektora, kao i broj uposlenih u »ugostiteljstvu i turizmu« te trgovini i financijama.

broja aktivnih doseljenika. Taj se progresivni trend, preko međuratnog razdoblja, nastavlja sve do recentnih godina (1971. broj uposlenih u tom sektoru iznosio je već impozantnih 45%).¹²

Polazeći od navedenih pokazatelja (postotaka) vidi se da poslijeratnom strukturom zanimanja Jugoslavena na Novom Zelandu dominiraju poslovi sekundarnog i tercijarnog sektora. I jedan i drugi sektor, od prvog popisa 1917. pa sve do naših dana bilježi, uz ponešto različitu dinamiku (porast je tercijarnog sektora u odnosu na sekundarni, vremenski gledano, uravnoteženiji), neprekinuti porast, da bi se npr. 1971. svaki ustalio na po 45% od ukupnog broja zaposlenih Jugoslavena.¹³ Preostalih desetak odst. otpada, dakako, na zaposlene u raznim zanimanjima primarnih djelatnosti.

S druge strane, kao što sektor sekundarnih djelatnosti ima svoju dominantu u industriji tako isto sektorom tercijarnih djelatnosti dominiraju zanimanja i broj zaposlenih u ugostiteljstvu i trgovini.

Na poslove ugostiteljstva (manje turizma!) otpadalo je 1945. prema tabelarnom prilogu, 13,4% od ukupnog broja radno aktivnih Jugoslavena ili oko 45% svih uposlenih u sektoru tercijarnih djelatnosti. Godine 1971. broj uposlenih u toj oblasti iznosio je 17,7% od ukupno aktivnih ili 40% svih u sektoru uposlenih.

Trgovinom (osjetno manje financijama) bavilo se godine 1945. od ukupne mase uposlenih 9,9%, ili približno 32% svih uposlenih u tercijarnim djelatnostima. Godine 1971. broj uposlenih u segmentu »trgovina i financije« iznosio je 16,8% od ukupnog broja uposlenih ili cca 38% uposlenih u sektoru. Ta dva segmenta, dakle, ne samo da čine osjetne stavke u ukupnom poslijeratnom broju zaposlenih Jugoslavena nego je u njima zbijeno čak blizu 80% svih uposlenih u tercijarnom sektoru.

Prema tabelarnom prilogu, uz industriju (mahom tekstilnu), tercijarni je sektor, zahvaljujući brojčanom udjelu Jugoslavenki u ugostiteljstvu, druga oblast po veličini poslijeratnog porasta ženske radne snage. Žene su u tom sektoru godine 1945. činile 2,2%, 1961. 6,2%, a 1971. 7,7% od ukupnog broja uposlenih Jugoslavena. U odnosu na sektor one su godine 1945. činile 7%, 18% godine 1961. a 17% godine 1971. od ukupno uposlenih u sektoru tercijarnih djelatnosti. Međutim, s obzirom na ukupan broj zaposlenih žena na taj sektor u razdoblju 1945—1971. otpada prosječno 50%.

S druge strane, analizirajući strukturu radno aktivnog dijela populacije jugoslavenskih doseljenika, prema broju zaposlenih u pojedinim sektorima djelatnosti, ne treba zaboraviti činjenicu da je ista dio strukture evropskih i drugih etničkih zajednica, te da zajedno s njima i strukturom autohtonog stanovništva čini novozelandsku strukturu zaposlenih.

Prema tome, strukturu aktivnog stanovništva Novog Zelanda, kao i u sličnim slučajevima, valja tretirati ponajprije kao zbroj a potom kao prosjek svih parcijalnih struktura.

Zbog tih smo se razloga, kao i zbog mjesta i socioekonomskog položaja radno aktivnog dijela naše doseljeničke populacije, odlučili da međusobno usporedimo strukture uposlenih Novozelanda, Nizozemaca (vodeća evropska etnička zajednica) i Jugoslavena (druga po veličini među evropskim etničkim zajednicama na Novom Zelandu). Uspoređujući ih međusobno u tabelarnom prikazu prije svega valja zaključiti da je struktura uposlenih prema sektorima djelatnosti jugoslavenske etničke zajednice općenito nešto bliža (sličnija) nizozemskoj te da su se obje, unatoč stanovitim razlikama, znatno približile bazi usporedbe, tj. strukturi uposlenih Novozelanda (vidi tablicu 2). Može se stoga zaključiti da

¹² Vidi tablicu 1.

¹³ Ibidem.

se struktura uposlenih Jugoslavena, za razliku od cjeline demografske strukture (posebno u odnosu na neke njezine segmente kao npr. dob, spol, bračno stanje), općenito znatno povoljnije razvijala. Taj pozitivni trend kontinuirano teče od 1917. pa sve do recentnog vremena.

Tablica 2.

Usporedni prikaz strukture zaposlenih Novozelanda, Nizozemaca i Jugoslavena prema sektorima djelatnosti (% — 1961)

Sektor djelatnosti	Novozelanda			Nizozemci			Jugoslaveni		
	m.	ž.	ukupno	m.	ž.	ukupno	m.	ž.	ukupno
<i>Primarni</i>									
Poljoprivreda	13,7	1,2	14,9	13,6	0,8	14,4	15,2	1,4	16,6
Šumarstvo	0,5	0,0	0,5	0,4	0,0	0,4	0,2	0,0	0,2
Ribarstvo	0,3	0,0	0,3	0,2	0,0	0,2	1,6	0,0	1,6
Rudarstvo	0,6	0,0	0,6	0,5	0,0	0,5	1,1	0,0	1,1
Ukupno	15,1	1,2	16,3	14,7	0,8	15,5	18,1	1,4	19,5
<i>Sekundarni</i>									
Industrija	27,2	7,3	34,5	28,0	4,7	32,7	24,3	9,0	33,3
Građevinarstvo	1,2	0,1	1,3	11,4	0,1	11,5	12,0	0,0	12,0
Ukupno	28,4	7,4	35,8	38,4	4,8	44,2	36,3	9,0	45,3
<i>Tercijarni</i>									
Transport i komunikacije	7,3	1,4	8,7	7,9	0,6	8,5	5,8	0,1	5,9
Trgovina i financije	10,1	6,1	16,2	8,9	3,2	12,1	17,7	2,2	14,9
Ugostiteljstvo i turizam	2,1	2,9	5,0	3,9	3,8	7,7	7,9	2,6	10,5
Društvene službe i ostalo	9,5	8,3	17,7	6,0	3,0	9,0	2,5	1,3	3,8
Ukupno	29,0	18,7	47,7	26,7	10,6	37,3	28,9	6,2	35,1
Nedovoljno opisana aktivnost	0,1	0,1	0,2	1,1	1,9	3,0	—	—	—
Sveukupno	72,6	27,4	100,0	81,9	18,1	100,0	83,3	16,7	100,0
Aktivnih u odnosu na broj stanovnika	25,9	9,0	34,9	52,6	8,0	60,6	44,8	9,2	54,0
Uzdržanih u odnosu na broj stanovnika	23,8	41,2	65,1	9,0	30,4	39,4	20,6	25,4	46,0

Nomenklatura izvorna.
Izvor: New Zealand Population Census 1961.

Međutim, bez obzira na sličnosti, među navedenim strukturama postoje i ne male razlike. Tako je npr. prilikom usporedbe veličina aktivnog i uzdržanog stanovništva vidljiva očita prednost Novozelanda, odnosno njihove strukture uposlenih. Novozelanda naime kao cjelina (usp. navedeni tabelarni prilog), imaju u odnosu na Nizozemce i Jugoslavena za oko 50% manje uposlenih što se, s obzirom na anglosaksonsko porijeklo većine stanovnika te zemlje, ne može

drukčije protumačiti nego kao odraz relativno višeg životnog standarda uposlenih Novozelanzana u odnosu na pripadnike nizozemske i jugoslavenske etničke zajednice, te njihove ekonomske, političke, kulturne i druge supermacije na Novom Zelandu.

Što se tiče veličine uposlenih žena, bez obzira na relativno veliki napredak koji je u tom pogledu vidljiv u strukturi uposlenih Jugoslavenki, prednost je ipak na strani Novozelanzanki, jer u strukturi uposlenih imaju za oko 40% više ženske radne snage. Međutim, uspoređujući postotak radno aktivnih žena, prema broju vlastite populacije, jugoslavenska je etnička zajednica u odnosu na Novozelanzane i Nizozemce čak u maloj prednosti.

S druge strane, uz približno isti, relativno podjednako nizak postotak uposlenih u primarnom sektoru, opaža se da Jugoslaveni i Nizozemci, sa gotovo jednakim udjelom, daleko više od Novozelanzana, nalaze zaposlenje u sekundarnom sektoru, posebno u industriji. Ta je činjenica donekle razumljiva usporedimo li veličine i relacije unutar tercijarnog sektora. U tom sektoru radi gotovo 50% svih uposlenih Novozelanzana što je, uz ostalo, zacijelo odraz više razine njihova obrazovanja te socijalnog i ekonomskog statusa u društvu. Naime, dovoljno je pogledati oblast »društvene službe«. U toj je oblasti uposleno čak blizu 18% svih radno aktivnih Novozelanzana a tek 3,8% Jugoslavena (usporedi tablicu 2). Drugim riječima, postotak uposlenih Novozelanzana u tom značajnom segmentu pet je puta veći od postotka uposlenih Jugoslavena. Nizozemci su se u toj oblasti daleko bolje plasirali od naših doseljenika, što bi moglo značiti da su kao etnička zajednica za Novozelanzane prihvatljiviji, odnosno da su društveno više favorizirani i tako bliži dominantnoj većini vladajućih Novozelanzana.¹⁴

Međutim, bez obzira na spomenute činjenice, doseljeni su Jugoslaveni i njihovi potomci apsolutno (tj. u odnosu na vlastitu strukturu) i relativno (tj. u usporedbi sa strukturom zaposlenih drugih etničkih zajednica) znatno unapređivali. U tom pogledu oni su se, uz vodeću nizozemsku etničku zajednicu, najviše približili strukturi uposlenih Novozelanzana.

Socioekonomski položaj Jugoslavena na Novom Zelandu zavisio je od opće privredne situacije te zemlje, ali i od sposobnosti, adaptabilnosti (socioekonomske integracije) i rada samih doseljenika, pri čemu je prilična zatvorenost novozelandskog društva (anglosaksonski konzervativizam, tradicionalizam i sl.) odigrala značajnu ulogu. Međutim, unatoč tome, činjenica je da Jugoslaveni na Novom Zelandu, prosječno gledajući, bolje ekonomski stoje, tj. imaju danas jači socioekonomski položaj od bilo koje druge etničke zajednice.¹⁵ Danas većina naših doseljenika ima svoje vinograde, voćarske i stočne farme, ugostiteljske objekte, ribarske brodove, prodavaonice ribe, pa čak i vlastite industrijske pogone.

Sigurno je da će u dogledno vrijeme sve više Jugoslavena biti uposleno i u društvenim službama, odnosno državnoj administraciji, jer mlade školovane generacije Jugoslavena (uz uvjet da to i ostanu) zacijelo neće propustiti svoju životnu priliku kao što je nisu, u daleko težim okolnostima i uvjetima, propustili njihovi očevi i djedovi.

Tretirajući ekonomsku, odnosno socioekonomsku problematiku naših doseljenika na Novom Zelandu Čizmić piše: »(...) potrebno je istaknuti da je bitnu ulogu u njihovoj privrednoj orijentaciji imala odluka da trajno ostanu u svojoj novoj domovini. Nakon toga nije više bilo najvažnije što prije zaraditi (...) i

¹⁴ Prisjetimo se imigracijske politike Novog Zelanda koja je favorizirala useljavanje Nizozemaca i neke druge pripadnike evropskih nacija, dok se prema doseljavanju Jugoslavena, kao što znamo, ponašala izrazito diskriminatorski.

¹⁵ Jugoslaveni u New Zealandu, Matičin iseljenički kalendar, Zagreb, 1955, str. 153.

Tablica 3.

Socijalna distancija prema potencijalnoj imigraciji iz četrnaest zemalja izražena anketiranjem 237 osoba rođenih na Novom Zelandu (distribucija postotaka)

	Ujedinjeno Kraljevstvo	S A D	Švedska	Danska	Njemačka	Nizozemska	Jugoslavija	Madarska	Italija	Kina	Japan	Zapadna Samoa	Indija	Niue
Kao uskim srodnicima ženidbom (udatom)	77,05	68,83	49,78	49,35	42,42	41,55	33,33	29,00	27,70	14,71	14,28	12,55	11,68	9,09
U svoju kuću kao prijatelje ili goste	9,95	16,01	21,21	25,10	20,77	28,13	22,94	24,67	22,07	30,73	26,40	24,67	25,10	25,97
Kao drugove ili kolege na radnom mjestu	4,76	4,76	12,12	9,52	12,98	10,82	15,58	14,28	15,58	11,68	13,85	16,01	11,25	16,01
Da stalno borave na Novom Zelandu	6,49	4,76	10,38	8,65	10,82	11,68	15,15	9,95	13,85	12,55	6,06	16,88	14,28	15,58
Samo kao posjetitelji Novog Zelanda	0,86	5,60	4,76	6,49	9,09	6,06	8,65	15,15	13,42	18,18	25,54	17,74	22,94	19,04
Ne bih bio spreman dopustiti ulazak na Novi Zeland	0,86	—	1,73	0,86	3,89	1,73	4,32	6,92	7,35	12,12	13,85	12,12	14,71	14,28

Anketa je provedena 1970. u Aucklandu. Anketirane osobe bile su zamoljene da označe najviši stupanj na skali u kojem bi bile spremne dopustiti ulazak osobama (kao skupini) iz svake od navedenih zemalja. Ukoliko je anketirana osoba naznačila su blisko srodstvo, zedidbom s, onda to također znači prihvaćanje stupnjeva: su kuću s, su moje zanimanje i su da stalno boravi na Novom Zelandu s. Izvor: A. D. Trlin, The Yugoslavs in New Zealand, Palmerston North, 1974.

vratiti se kući, već organizirati život i naći zanimanje koje će im pružiti ekonomsku sigurnost i perspektivu. U tom kontekstu razumjet ćemo i njihove napore da putem raznih zanimanja steknu vlastitu sigurnost i ugled u novozelandskoj sredini.¹⁶ Po svemu sudeći čini se da su u tome i uspjeli.

Uz problematiku socioekonomskog položaja jugoslavenske imigracije na Novom Zelandu, posebno integracije našeg doseljništva u društveno-ekonomske tokove te zemlje, usko je vezano i pitanje odnosa autohtone društvene sredine prema pridošlim Jugoslavenima. U namjeri da odredimo poslijeratne stavove novozelandske javnosti u odnosu na zemlje porijekla potencijalnih imigranata poslužili smo se modificiranim oblikom Bogardusove skale socijalne distancije sa šest stupnjeva, s pomoću kojih su u autohtonim uvjetima izmjereni odgovori prihvaćanja ili odbijanja — prema 14 pripadnika imigranata raznih zemalja porijekla. Kako odgovori ne bi bili na neki način unaprijed sugerirani, zemlje porijekla potencijalnih imigranata bile su u anketi svrstane abecednim redom. Odbrane zemlje porijekla rangirane su prema službenom stavu od »najpoželjnijih« do »najmanje poželjnih« za trajno naseljavanje.¹⁷ Obrada ankete prikazana tablicom 3 pokazala je da Jugoslaveni zauzimaju srednji položaj između tih četrnaest zemalja. Drugim riječima, migrante iz Jugoslavije anketirani su ocijenili općenito prihvatljivijima od doseljenika iz Italije, Mađarske, Azije i s pacifičkih otoka, ali ipak manje »prihvatljivima« od onih iz Ujedinjenog Kraljevstva, SAD, te sjeverne i zapadne Evrope. Međutim, i pod takvim, ne baš povoljnim okolnostima, socioekonomski položaj kao i socioekonomsku strukturu naših doseljenika na Novom Zelandu, za razliku od Australije i mnogih drugih zemalja imigracije, možemo smatrati relativno zadovoljavajućom.

THE STRUCTURE OF WORKING YUGOSLAVS ACCORDING TO THE SECTOR OF ACTIVITY IN THE LIGHT OF NEW ZEALAND'S POSTWAR IMMIGRATION STATISTICS

SUMMARY

The socio-economic structure of immigrants who belong to individual ethnic groups (communities) in all immigration countries is both an essential component part of their overall demographic structure and a relevant indicator of their economic position and their level of integration in the social development of the autochthonous communities.

Unfortunately, it is impossible to determine with precision the contemporary socio-economic structure of the Yugoslavs in New Zealand. This is accounted for mostly by the scarcity and nature of New Zealand's immigration statistics. Aware of the fact that it is impossible to give a comprehensive account of the socio-economic structure of Yugoslav immigration in the country concerned, we have limited ourselves to the only possibility under the circumstances: a fragmentary account of the problems under study. In this context we have decided on a somewhat expanded account of the structure of working Yugoslavs according to the sector of activity (active and dependent immigrant population stocks, the ratios of working male and working female immigrants, etc.) as one of the basic segments of the overall socio-economic structure. With the purpose of providing a good explanation for the above-mentioned, multiply important structural segment and of placing it in the autochthonous social environment, we have focused on three different sectoral structures: the New Zealand one (an ideal!), the Dutch one (which ranks by its size as the leading European ethnic community in New Zealand), and the Yugoslav one (which ranks as the second major European ethnic community), comparing and assessing the three. For the same reasons, we have attempted, in closing, to show the so-called »degree of social distance« of the autochthonous environment (New Zealanders) vis-à-vis Yugoslav immigrants.

¹⁶ I. Čizmić: Iz Dalmacije u Novi Zeland, Zagreb, 1981, str. 120.

¹⁷ A. D. Trlin: Jugoslaveni na Novom Zelandu, Zbornik, Iseljništvo naroda i narodnosti Jugoslavije, Zagreb, 1978, str. 186.